

**UAB „INVESTICIJŲ IR VERSLO GARANTIJOS“
Rizikų valdymo ir atitikties departamentas**

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo išvada

2023-07-07 Nr.

2022 m. sausio 1 d. įsigaliojęs Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas (toliau – KPI), sudarė galimybes sisteminei, o ne fragmentiškai korupcijos prevencijai šalyje. KPI pasižymi apibrėžta sistemine korupcijos prevencija ir aiškiais asmenų, atsakingų už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą, teisėmis, pareigomis ir atsakomybe. KPI numatyta, kad korupcijai atsparios aplinkos kūrimo sistemą sudaro korupcijos prevencijos priemonės, antikorupcinio sąmoningumo didinimas, personalo patikimumo užtikrinimas bei kitos veiklos ar priemonės. Pažymėtina, kad pagal naująjį KPI viešojo sektoriaus subjektai¹, valdydami korupcijos riziką, gali savo nuožiūra atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės (toliau – KPT) nustatymą konkrečiose savo veiklos srityse, tačiau šios antikorupcinės priemonės vykdymas nėra privalomas. Vis dėlto UAB „Investicijų ir verslo garantijos (toliau – Bendrovė arba INVEGA), įgyvendindama INVEGOS Antikorupcinės politikos, patvirtintos Bendrovės valdybos 2021-12-16 sprendimu (posėdžio protokolo Nr. 049) nuostatas, vykdydama INVEGOS 2022-2024 metų Korupcijos prevencijos veiksmų plane nustatytą korupcijos rizikos mažinimo priemonę „Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas“ ir siekdama sistemiško bei koordinuoto korupcijos rizikos valdymo ir šalinimo, priėmė sprendimą atlikti KPT nustatymą INVEGOS veiklos srityse.

KPT nustatymas INVEGOS veiklos srityse buvo atliktas vadovaujantis [KPT nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijomis](#)², patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiujų tyrimų tarnybos 2022 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 2-214, (toliau – STT rekomendacijos).

KPT nustatymo atlikimo metu analizuotas 2021-2022 metų laikotarpis.

KPT nustatymo tikslas - antikorupciniu požiūriu įvertinti INVEGOS veiklą, nustatyti rizikas ir (ar) rizikos veiksnius, galinčius pasireikšti jos veiklos srityse ir sudaryti prielaidas darbuotojams ar kitiems asmenims padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus, apskaičiuoti jų lygį, suskirstyti jas pagal svarbą ir pasiūlyti priemones nustatytoms rizikoms mažinti ir (ar) jų veiksniams šalinti.

KPT nustatymą atliko INVEGOS Rizikų valdymo ir atitikties departamento atitikties specialistė Aistė Aleknienė.

Pagal STT rekomendacijas KPT nustatymo procesas INVEGOJE vyko šiais etapais:

1. INVEGOS veiklos sričių sąrašo sudarymas.

Susipažinus su INVEGOS įstatuose³, INVEGOS 2022-2025 metų strateginiame veiklos plane⁴, INVEGOS struktūrinių padalinių nuostatuose ir jos interneto svetainėje (www.invega.lt) pateikta informacija apie INVEGOS veiklą buvo sudarytas Bendrovės veiklos sričių sąrašas, skirtas sisteminti informaciją apie Bendrovės veikloje nustatytas rizikas. Sąraše yra nurodytos INVEGOS veiklos sritys, susijusios su Bendrovės savarankiško funkcionavimo užtikrinimu (vidaus administravimas) ir INVEGOS veiklos sritys, tiesiogiai susijusias su Bendrovės konkrečių funkcijų vykdymu.

KPT nustatymo atlikimo metu analizuotų INVEGOS veiklos sričių sąrašas pateikiamas priede (Nr. 1).

2. Informacijos surinkimas.

Siekiant nustatyti INVEGAI aktualias rizikas buvo surinkta ir apibendrinta ši informacija:

<i>Rizikos nustatymo šaltinis</i>	<i>Nustatytos/nenustatytos rizikos (TAIP/NE)</i>
Informacija apie analizuojamą laikotarpį INVEGOS darbuotojų padarytas korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas arba teisės pažeidimus, neatsižvelgiant į minėtų veikų tyrimo proceso	NE. Nustatyta, kad analizuojamą laikotarpį INVEGOJE nebuvo užfiksuota KPI 2 str. 9 ir 10 dalyse nurodytų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų ir korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų. 2021-2022 metais INVEGOS vidiniu

¹ Pagal KPI viešojo sektoriaus subjektai yra laikomos valstybės ar savivaldybės įstaigos, viešosios įstaigos, kurios vienas iš steigėjų ar dalininkų yra valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga, valstybės ar savivaldybės įmonės, taip pat akcinės bendrovės bei uždarnosios akcinės bendrovės, kurių visos akcijos ar jų dalis, suteikianti daugiau kaip 1/2 balsų visuotiniame akcininkų susirinkime, nuosavybės teise priklauso valstybei, vienai ar kelioms savivaldybėms, taip pat šių bendrovių patronuojamosios (dukterinės) akcinės bendrovės ar uždarnosios akcinės bendrovės bei visos kitos su šiomis bendrovėmis per paskesnių eilių patronuojamąsias (dukterines) bendroves susijusios patronuojamosios (dukterinės) bendrovės.

² <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f9e6bea0409f11edbc04912defe897d1>

³ <https://invega.lt/doclib/k44uq7lwkztrzr2xug53msjxbxf27kjj>

⁴ Nuoroda internete <https://invega.lt/doclib/oemnkshuoieh7tk16nj9e8q2pgb4fb26>

(ikiteisminio tyrimo, administracinio nusižengimo bylos nagrinėjimo ar tarnybinio nusižengimo tyrimo) etapą.	pranešimo kanalu buvo gauti 4 pranešimai dėl korupcijos, tačiau jie nepasitvirtino.
Informacija apie analizuojamu laikotarpiu gautus skundus, pranešimus, pareiškimus dėl INVEGOS ar jos darbuotojų atliktų veiksmų ir (ar) priimtų sprendimų. Buvo renkama informacija apie analizuojamuoju laikotarpiu gautus skundus, pranešimus, pareiškimus, neatsižvelgiant į tai, ar dėl jų buvo pradėti ikiteisminiai tyrimai, administracinių nusižengimų bylos, tarnybiniai patikrinimai, ar ne. Taip pat - skundų nagrinėjimo rezultatus.	TAIP. Nustatyta, kad analizuojamu laikotarpiu INVEGOJE buvo gauta skundų, pranešimų, pareiškimų dėl INVEGOS ir/ar jos darbuotojų atliktų veiksmų ir (ar) priimtų sprendimų.
Informacija apie analizuojamu laikotarpiu pradėtus civilinius/administracinius teisinius ginčus dėl INVEGOS darbuotojų priimtų sprendimų bei jų nagrinėjimo rezultatus.	TAIP. Nustatyta, kad analizuojamu laikotarpiu buvo pradėti civiliniai/administraciniai teisiniai ginčai dėl INVEGOS darbuotojų priimtų sprendimų.
Informacija apie STT atliktas korupcijos rizikos analizes bei antikorupcinius teisės aktų vertinimus.	NE. Analizuojamu laikotarpiu STT korupcijos rizikos analizių bei antikorupcinių teisės aktų vertinimų INVEGOS veiklos srityse neatliko.
Informacija apie analizuojamu laikotarpiu: - Valstybės kontrolės atliktus INVEGOS veiklos patikrinimus - INVEGOS struktūrinių padalinių darbuotojų atžvilgiu Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos priimtus sprendimus dėl Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatų pažeidimų - INVEGOJE atliktus vidaus patikrinimus, auditus ir jų metu užfiksuotus INVEGOS veiklos pažeidimus.	NE. Analizuojamu laikotarpiu Valstybės kontrolė INVEGOS veiklos patikrinimų neatliko. NE. Vyriausioji tarnybinės etikos komisija sprendimų dėl Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatų pažeidimų INVEGOS struktūrinių padalinių darbuotojų atžvilgiu nepriėmė. TAIP. INVEGOS vidaus audito tarnyba atliko vidaus auditus ir nustatė trūkumus kai kuriose INVEGOS veiklos srityse.
Informacija apie analizuojamu laikotarpiu: - atliktus sociologinius tyrimus	TAIP. Nustatyta, kad analizuojamu laikotarpiu buvo atlikti sociologiniai tyrimai, kuriuose minima INVEGA. Analizuojant tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenis, matyti, kad nei viena tyrime dalyvavusi tikslinė grupė nenurodė INVEGOS kaip labiausiai korumpuotos institucijos. Taip pat šio tyrimo metu respondentams vertinant konkrečių įstaigų korumpuotumo lygį, INVEGA nepateko tarp institucijų, surinkusių daugiausia vertinimų „labai korumpuota“ (daugiau kaip 20 proc.). Analizuojant „Transparency International“ Korupcijos suvokimo indekso (KSI) tyrimo duomenis, nustatyta, kad jau antrus metus iš eilės auga Lietuvos korupcijos suvokimo indeksas. 2022 m. atliktame tyrime Lietuvai skirti 62 balai iš 100 galimų ir 33 vieta 180 šalių sąrašė. Lietuva užima 12 vietą tarp Europos Sąjungos (ES) valstybių. Lyginant su 2021 metais metais, Lietuvos KSI padidėjo 1 balu ir Lietuva pakilo 1

<p>- atliktas INVEGOS darbuotojų ir klientų apklausas</p> <p>- žiniasklaidoje pateikta informacija</p>	<p>pozicija aukščiau vertinant tiek tarp ES, tiek tarp pasaulio šalių</p> <p>TAIP. Analizuojamu laikotarpiu buvo vykdomos INVEGOS darbuotojų ir klientų apklausos dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės INVEGOJE. Nustatyta, kad galimos korupcijos apraiškų tikimybės INVEGOJE lygis yra žemas, nes didžiajai daugumai respondentų neteko girdėti ar susidurti su realiais korupcijos atvejais INVEGOJE.</p> <p>TAIP. Rasti pavieniai neigiami pranešimai žiniasklaidoje apie INVEGOS veiklą.</p>
--	--

3. Rizikų INVEGOS veiklos srityse nustatymas.

Įvertinus ir išanalizavus aukščiau nurodytus informacijos šaltinius buvo identifikuotos su korupcija susijusios rizikos šiose INVEGOS veiklos srityse:

- viešieji pirkimai;
- INVEGOS gautų paraiškų dėl finansavimo skyrimo vertinimas;
- personalo (žmogiškųjų išteklių) valdymas;
- INVEGOS priemonių rengimas (kūrimas);
- sprendimų dėl INVEGOS išmokėtų lėšų gražinimo, priėmimas.

Pažymėtina, kad taip pat KPT nustatymo atlikimo metu buvo nustatytos ir kitos INVEGOS veiklai aktualios rizikos, susijusios su proceso kontrole.

KPT nustatymo atlikimo metu identifikuotų rizikų sąrašas pateikiamas priede (Nr. 1).

4. Korupcijos rizikų įvertinimas.

Šio etapo metu INVEGOS veiklos srityse identifikuotos korupcijos rizikos buvo įvertintos pagal STT rekomendacijose reglamentuotą rizikų vertinimo metodologiją, naudojant korupcijos rizikos matricą. Matrica susideda iš vertikaliojo kriterijaus „poveikio“ ir horizontaliojo kriterijaus „tikimybės“, kuriuos sudaro penki lygiai. Poveikio kriterijus nusako konkrečios rizikos sukeltą arba galimą (hipotetinį) neigiamą poveikį INVEGOS veiklai, reputacijai, pasitikėjimui ja, finansinius nuostolius, poveikį veiklos tęstinumo užtikrinimui ir t. t. Tuo tarpu tikimybės kriterijus nusako rizikos pasireiškimo dažnumą, galimybę. Šis kriterijus vertinamas pagal atvejų skaičių, kurį įstaiga nusistato pati, atsižvelgdama į jos darbuotojų skaičių. Pagal STT rekomendacijas, atvejų skaičius buvo nustatytas atsižvelgiant į INVEGOS darbuotojų skaičių 2023 metų sausio 1 dienai – 115 darbuotojų. Kiekvienos nustatytos korupcijos rizikos lygis buvo apskaičiuotas pagal formulę $R=T \times P$, (R – rizika, T – tikimybė, P – poveikis). Matricoje korupcijos rizikų suskirstymas pagal svarbą (lygį) žymimas trimis spalvomis: žalia – žemas rizikingumo lygis, geltona – vidutinis rizikingumo lygis, raudona – aukščiausias rizikingumo lygis. Žalia spalva pažymėtuose korupcijos rizikos matricos kvadratuose nurodytos skaitmeninės vertės 1, 2, 3, 4 ir 5 indikuoja žemo rizikingumo lygio riziką, geltona spalva pažymėtuose korupcijos rizikos matricos kvadratuose nurodytos skaitmeninės vertės 6, 8, 9, 10, 12 ir 15 indikuoja vidutinio rizikingumo lygio riziką, o raudona spalva pažymėtuose korupcijos rizikos matricos kvadratuose nurodytos skaitmeninės vertės: 16, 20, 25 indikuoja aukščiausio rizikingumo lygio riziką. Atsižvelgiant į tai, STT rekomenduoja taikyti skirtingas priemones nustatytoms rizikoms mažinti ar spręsti. Daugiausia dėmesio rekomenduojama skirti aukščiausio lygio rizikoms šalinti: turi būti atliekamas detalus korupcijos rizikos veiksnių nustatymas, pateikiami konkretūs pasiūlymai dėl jų šalinimo ir papildomų priemonių taikymo. Vidutinio lygio rizikoms šalinti ar mažinti rekomenduojama atlikti vidaus teisės aktų projektų antikorupcinius vertinimus, papildyti elgesio kodeksą situacijomis, kaip darbuotojams elgtis susidūrus su rizikomis, taikyti darbuotojų sąmoningumo didinimo priemones. Žemo rizikingumo lygio rizikų išsamiau nagrinėti, nustatyti joms mažinti atskirų priemonių paprastai netikslinga.

Informacija apie KPT nustatymo atlikimo metu nustatytas korupcijos rizikas INVEGOS veiklos srityse, jų lygius bei suskirstymą pagal svarbą:

KPT nustatymo atlikimo metu nebuvo nustatytos aukšto rizikingumo lygio korupcijos rizikos analizuotose INVEGOS veiklos srityse. Tačiau buvo nustatytos vidutinio ir žemo rizikingumo lygio rizikos. Atsižvelgiant į tai pateikti pasiūlymai nustatytoms rizikoms mažinti. Nustatytos korupcijos rizikos yra pažymėtos rizikų matricioje.

POVEIKIS	Labai didelis	5	10	15	20	25
	Didelis	4	8	12	16	20
	Vidutinis	3	6	9 R1	12	15 R2
	Mažas	2	4	6	8	10
	Labai mažas	1 R4 R5	2	3 R3	4	5
		Reta	Mažai tikėtina	Galima	Tikėtina	Labai tikėtina
TIKIMYBĖ						

Informacija apie KPT nustatymo atlikimo metu nustatytas vidutinio rizikingumo lygio korupcijos rizikas

Atsparumo korupcijai aspektu vertinant INVEGOS veiklos sritį - viešųjų pirkimų organizavimas ir vykdymas hipotetiškai galima R1 – *piktnaudžiavimo procedūromis rizika*, organizuojant ir vykdant INVEGOS viešuosius pirkimus.

Rizikos poveikis (P) *vidutinis*, 3 balai, rizikos tikimybė (T) – galima 3 balai. **Nustatytas vidutinis rizikingumo lygis** (balais) P=3; T=3. Rizikos lygis: R=3x3; R1=9

Pagrindimas kodėl skirti atitinkami balai:

Poveikis vertinamas 3 balais, nes analizuojamu laikotarpiu buvo gauti pasikartojantys asmenų skundai, susiję su INVEGOS veiksmais organizuojant ir vykdant viešuosius pirkimus, kuriuose nors ir tiesiogiai nėra nurodomas galimas jų korupcinis pobūdis, pateikiama informacija apie galimai ydingas situacijas, susijusias su INVEGOS, kaip perkančiosios organizacijos, vykdoma veikla. Taip pat buvo gauti paklausimai iš Centrinės projektų valdymo agentūros (CPVA) apie konkrečius INVEGOS vykdytus viešuosius pirkimus ir kontrolės veiksmų metu nustatytas ydingas situacijas bei fiksuotus pažeidimus. Atsižvelgiant į tai, INVEGOJE buvo skirta daugiau nei įprastai laiko ir priemonių skundams nagrinėti, aiškinti įvykių aplinkybėms ar pan., (pvz., dėl kai kurių analizuojamu laikotarpiu CPVA fiksuotų pažeidimų INVEGA priėmė sprendimą pradėti teismines procedūras). Todėl galima teigti, kad analizuojamu laikotarpiu Bendrovė patyrė papildomų finansinių išlaidų, susijusių su KPT nustatymo atlikimo metu identifikuotos rizikos poveikiu (tyrimą, aplinkybių vertinimą atliekančių pareigūnų (advokatų) darbo užmokestis), kurios neviršijo protingų išlaidų kiekio.

Rizikos tikimybė vertinama 3 balais, nes analizuojamu laikotarpiu buvo nustatytas pažeidimo atvejis, susijęs su nustatyta rizika.

KPT nustatymo atlikimo metu nustatyta, kad 2021 metais buvo gautos 6 pretenzijos, iš kurių vienos pretenzijos viena dalis pripažinta pagrįsta, kitos pretenzijos atmestos kaip nepagrįstos. Tuo tarpu 2022 m.

buvo gautos 4 pretenzijos, kurios buvo atmetos kaip nepagrįstos⁵. Susipažinus su gautų skundų (pretenzijų) turiniu, nustatyta, kad dažniausiai buvo skundžiamasi dėl pirkimuose dalyvaujančių tiekėjų atmetamų pateiktų pasiūlymų, taip pat - INVEGOS priimtų sprendimų nekviesti tiekėjų patikslinti pasiūlymų, ar pirkimų sąlygose nustatytų perteklinių, teisės aktuose nereglamentuotų reikalavimų, taip ribojant konkurenciją. Pavyzdžiui 2021 metais buvo gauta juridinio asmens pretenzija dėl konkurenciją ribojančių perteklinių kvalifikacinių reikalavimų, kurie, pareiškėjo nuomone, nėra objektyviai būtini nurodytam viešojo pirkimo tikslui pasiekti, taip sudarant palankias sąlygas dalyvauti bei konkursą laimėti tik vienam šioje paslaugų teikimo srityje veikiančiam dalyviui. Siekiant įvertinti kaip KPT nustatymo atlikimo metu identifiukuota rizika (R1) yra valdoma, papildomai atlikta INVEGOS viešųjų pirkimų sritį reglamentuojančių teisės aktų analizė. Nustatyta, kad Bendrovė organizuodama ir vykdydama viešuosius pirkimus vadovaujasi LR viešųjų pirkimų įstatymu, Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašu, patvirtintu Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu „Dėl mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo patvirtinimo“, Nr. 1S-97 ir kitais viešuosius pirkimus reglamentuojančiais teisės aktais. Atkreiptas dėmesys, kad analizuojamu laikotarpiu reguliari viešųjų pirkimų procesą reglamentuojančių INVEGOS teisės aktų ar kitų dokumentų peržiūra ir jų atnaujinimai nebuvo atliekami⁶. Tačiau 2023 kovo 10 d. INVEGOS generalinio direktoriaus įsakymu Nr. B-53 patvirtintas Viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės bei sutarčių administravimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas), taip pat atnaujintas INVEGOS viešųjų pirkimo komisijos darbo reglamentas. Atsparumo korupcijai aspektu įvertinus atnaujintus INVEGOS viešųjų pirkimų procesą reglamentuojančius vidaus teisės aktus galima teigti, kad juose detalieji reglamentuoti viešųjų pirkimų procesai, pirkimų iniciatorių bei organizatorių įgaliojimai, funkcijos ir atsakomybė, nesuteikti per platūs įgaliojimai jiems veikti savo nuožiūra, atskirtos viešųjų pirkimų inicijavimo, organizavimo bei gautų pretenzijų dėl pirkimų nagrinėjimo funkcijos. Pirkimų procedūrų praktinio vykdymo metu visapusiškai vertinama konkretaus pirkimo tiekėjų pateiktų dokumentų atitiktis pirkimo dokumentams ir teisės aktų reikalavimams⁷, o informaciją apie vykdomus viešuosius pirkimus ir (ar) techninių specifikacijų projektus yra skelbiami Centriniam viešųjų pirkimų portale⁸. Tačiau vis dėl to korupcijos pasireiškimo tikimybę viešųjų pirkimų procese gali didinti tai, kad Apraše nenumatytas suplanuotų prekių, paslaugų ir darbų poreikio pagrįstumo tikrinimo privalomumas, tiek planuojant pirkimus, tiek koreguojant patvirtintus planus. Dėl šios priežasties gali būti suplanuotas nereikalingas poreikis ar formuojamas proteguojamas poreikis. Taip pat Apraše nereglamentuojamos subtiekiejų ir subrangovų pasitelkimo sąlygos, kas taip pat gali kelti papildomas korupcijos rizikas.

Be kita ko, KPT nustatymo atlikimo metu buvo atkreiptas dėmesys ir į INVEGOS viešųjų pirkimų komisijų sudarymo praktiką - nustatyta, kad dažnai į šių komisijų sudėtį paskiriami Bendrovės darbuotojai, kurie kartu yra ir pirkimų iniciatoriai. Dėl šios priežasties hipotetiškai galima konkrečių, iš anksto žinomų tiekėjų protegavimo tikimybė. Taip pat susipažinus su INVEGOS 2021 m. birželio 22 d. vidaus audito ataskaita „Viešųjų pirkimų vertinimas“, atkreiptas dėmesys į pateiktą pastebėjimą dėl nepakankamos interesų valdymo kontrolės organizuojant ir vykdamas INVEGOS viešuosius pirkimus – nustatytas atvejis, kai INVEGOS darbuotojas 2021 metais nedeklaravo privačių interesų kaip pirkimų komisijos narys. Atsižvelgiant į tai KPT nustatymo atlikimo metu buvo papildomai susipažinta su INVEGOS generalinio direktoriaus įsakymais dėl viešųjų pirkimų komisijų, kuriose dalyvauja INVEGOS darbuotojai, sudarymo. Ši informacija buvo palyginta su Vyriausiosios tarybinės etikos komisijos administruojamame Privačių interesų registre pateiktais duomenimis, t. y., patikrinta, ar visi pirkimų procesuose dalyvaujantys INVEGOS darbuotojai laiku ir tinkamai deklaravo privačius interesus. Pažeidimų nenustatyta.

Pažymėtina, kad KPT nustatymo atlikimo metu identifiukuotos rizikos poveikį taip pat mažina ir tai, kad⁹:

⁵ INVEGOS 2023-03-31 LR finansų ministerijai adresuotas raštas „Dėl 2021 ir 2022 metais Invegoje vykdytų viešųjų pirkimų rezultatų vertinimo rodiklių“, kuriuo šiai ministerijai buvo pateikta 2021 ir 2022 metais INVEGOJE vykdytų viešųjų pirkimų rezultatų vertinimo rodiklių ataskaita.

⁶ Pavyzdžiui, 2015 metais INVEGOS generalinio direktoriaus įsakymu patvirtintas viešųjų pirkimų komisijų darbo reglamentas buvo pakeistas tik INVEGOS generalinio direktoriaus 2023-07-03 įsakymu Nr. B-139.

⁷ Pavyzdžiui, vertinami tiekėjo pašalinimo pagrindų nebuvimo reikalavimai, minimalūs tiekėjo kvalifikacijos reikalavimai, neįprastai mažos kainos arba per didelės (nepriimtinos) kainos nustatymo ir vertinimo kriterijai, pasiūlymo ekonominio naudingumo vertinimo kriterijai ir pan.

⁸ INVEGOS interneto svetainėje www.invega.lt skelbiama informacija.

⁹ INVEGOS 2023-03-31 LR finansų ministerijai adresuotas raštas „Dėl 2021 ir 2022 metais Invegoje vykdytų viešųjų pirkimų rezultatų vertinimo rodiklių“, kuriuo šiai ministerijai buvo pateikta 2021 ir 2022 metais INVEGOJE vykdytų viešųjų pirkimų rezultatų vertinimo rodiklių ataskaita.

- INVEGA 2022 metais ženkliai sumažino „Vieno tiekėjo“ pirkimų skaičių - 2021 metais „Vieno tiekėjo pirkimų“ (su atmestais pasiūlymais) skaičius (proc.) buvo 53,8 %, tuo tarpu 2022 m. – 25,0 %;
- neskelbiamų derybų skaičius (proc.) 2021 m. buvo 6,3 %, tuo tarpu 2022 m. pirkimų, pasirenkant neskelbiamų derybų būdą, nebuvo;
- Viešųjų pirkimų tarnyba, CPVA, Europos socialinio fondo agentūra ir kt. INVEGOS organizuotuose pirkimuose pažeidimų nenustatė;
- pirkimų, dėl kurių pateiktas ieškinys teismui, vertės dalis 2021 m. – 0 %, 2022 m. – 0,3 %;
- pirkimų, dėl kurių pateiktas ieškinys teismui, skaičiaus dalis 2021 m. – 0 %, 2022 m. - 2,6 %. Ataskaitiniu laikotarpiu vieno mažos vertės pirkimo rezultate pasirašius sutartį ir ją nutraukus dėl esminio sutarties pažeidimo pateiktas tiekėjo ieškinys teismui dėl nepagrįsto sutarties nutraukimo. Teismo proceso metu sudaryta taikos sutartis.

- Atsparumo korupcijai aspektu vertinant INVEGOS veiklos sritį - projektų (paraiškų) atitikties priemonės sąlygoms vertinimas hipotetiškai galima R2 – *nepagrįsto paraiškų atmetimo rizika* INVEGOS darbuotojams vertinant gautas fizinių ir juridinių asmenų paraiškas dėl finansavimo skyrimo.

Rizikos poveikis (P) vidutinis, 3 balai. Rizikos tikimybė (T) – labai tikėtina, 5 balai. **Nustatytas vidutinis rizikingumo lygis** (balais). P=3; T=5. Rizikos lygis: R=3x5; R2=15. Poveikis vertinamas 3 balais, nes KPT nustatymo atlikimo metu buvo rasti pavieniai neigiami pranešimai viešojoje erdvėje apie INVEGOS veiklą, nors ir nesiejant jų tiesiogiai su korupcija, tačiau sietinus su KPT nustatymo atlikimo metu vertinama veiklos sritimi¹⁰. Taip pat analizuojamu laikotarpiu buvo gauti pasikartojantys asmenų skundai, susiję su INVEGOS darbuotojų (vertintojų) veiksmais, kuriuose nors ir nėra nurodomas galimas jų korupcinis pobūdis, skundžiamasi nepagrįstu paraiškų atmetimu. Pažymėtina, jog kai kurie pareiškėjai dėl jų atžvilgiu priimtų neigiamų sprendimų kreipėsi ne tik į INVEGA, bet ir į ne teismo tvarka administracinius ginčus nagrinėjančią kvaziteisminę instituciją (Lietuvos administracinių ginčų komisiją) ar teismų instancijas, todėl INVEGOJE buvo skirta daugiau nei įprastai laiko ir priemonių skundams nagrinėti, aiškinti įvykių aplinkybėms ir pan.

Rizikos tikimybė vertinama 5 balais, nes analizuojamu laikotarpiu buvo nustatyti 3 ir daugiau pažeidimo atvejai, susiję su šia rizika.

Susipažinus su 2021-2022 metais INVEGOJE gautais skundais dėl paraiškų vertinimo, nustatyta, kad daugiausia asmenys skundėsi dėl formalaus, biurokratiško ir paviršutiniško paraiškų vertinimo, ko pasėkoje priimami neigiami sprendimai, taip pat – nepagrįsto paraiškų atmetimo, nenurodant jų atmetimo motyvų bei išsamiau nedetalizuojant, kokiais kriterijais remiantis yra vertinama projekto ar verslo subjekto rizika. Taip pat pavieniai respondentai skundėsi dėl netinkamo priemonių aprašų nuostatų traktavimo (interpretavimo) ir dėl šios priežasties INVEGOS darbuotojų priimtų subjektyvaus pobūdžio sprendimų, nepagrįstų ekspertiniu vertinimu ar kitais visapusiškai įvertintais faktais, turinčiais reikšmingos įtakos paraiškų vertinimui. Pažymėtina, kad ir INVEGOS vidaus audito tarnyba 2021-12-14 atlikto audito ataskaitoje „Tiesioginių paskolų suteikimo vertinimo proceso, rizikos nustatymo, vidaus kontrolės efektyvumo ir rizikos valdymo vertinimas“ identifikavo rizikas, susijusias su KPT nustatymo atlikimo metu vertinama INVEGOS veiklos sritimi. Pavyzdžiui, minėto vidaus audito ataskaitoje buvo identifiukuota rizika dėl funkcijų neatskyrimo paskolų suteikimo atveju, nes vertinamu laikotarpiu INVEGOS Investicinio vertinimo skyriaus vadovas, o jam nesant – šio skyriaus vyriausieji investicijų analitikai buvo įgalioti vienasmeniškai veikiant a) tikrinti IVS darbuotojų parengtus siūlymus (teikimus) (ne)suteikti paskolą, (ne)keisti paskolos sąlygų nepriklausomai nuo bendro kredito rizikos limito dydžio ir b) priimti sprendimus dėl paskolų (ne)suteikimo, sąlygų keitimo, kai kliento bendras kredito rizikos limitas yra mažesnis kaip 100 000 EUR, išskyrus dėl savo pačių vertintų projektų. Šiuo atveju analizuojamu laikotarpiu tiek tikrinimą, tiek sprendimo priėmimą atliko tas pats įgaliotas asmuo ir tai sukelia papildomas rizikas. Be to, minėto audito metu nagrinėjant atskirus finansinės priemonės „Startuok“ tiesioginių paskolų projektus buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad kai kuriais atvejais vertinant projektus vertintojo atimami balai įtakoja galutinį vertinimą, t. y. nustatytas atvejis, kai „<...> atliekant ekspertinį vertinimą toliau projektas nevertintas dėl vertintojo skirtų (- 4) balų prie projekto vertinimo ir „<...> ekspertinis projekto vertinimas nėra kvestionuojamas <...>“. Todėl tam tikrų normų ar rodiklių neapibrėžtumas gali sudaryti sąlygas skirtingai juos

¹⁰ Susipažinus su INVEGOS Marketingo sk. darbuotojų pateikta KANTAR komunikacijos 2021-2022 metų analize, atkreiptas dėmesys į 2022-01-13 „15 minučių“ publikuotą straipsnį „Verslas su valdžia sutarė sukurti „vieną langelį“ skolinimui“, kuriame nurodoma, jog „<...> įmonių paraiškoms turėtų būti vertinamos plačiau, individualiau, padėti įmonėms gauti paskolas ar kitas pagalbos priemones. „Yra labai biurokratizuotas vertinimas, kai nagrinėja kokia „Invega“ <...> „<...> „Invega“ įjungia tiesiog „ekselinį“ vertinimą, jei kažkas ne vietoje, viskas, atmetama <...>“.

taikyti ir vertinti paraiškų vertinimo metu ir tai kelia papildomas korupcijos rizikas. Be to, susipažinus su INVEGOS darbuotojų 2022 m. vykdytos apklausos dėl korupcijos apraiškų tikimybės INVEGOJE duomenimis, atkreiptas dėmesys, kad pavieniai INVEGOS darbuotojai įvardino galimą tiesioginės korupcijos pasireiškimo tikimybę INVEGOS veiklos srityse dėl atitinkamas funkcijas vykdančių INVEGOS darbuotojų tiesioginio kontakto su klientu (paslaugų gavėjais). Korupcijos pasireiškimo tikimybę paraiškų vertinimo srityje didina tai, kad pareiškėjui yra matomi (žinomi) jo paraišką nagrinėjančio INVEGOS darbuotojo duomenys. Todėl pareiškėjas turi galimybę tiesiogiai (el. paštu, telefonu) susisiekti su pareiškos vertintoju. Papildomas skaidrumą užtikrinančios priemonės (vaizdo ar garso fiksavimas) kontakto su pareiškėju metu, nėra taikomos.

Tačiau (R2) rizikos poveikį mažina tai, kad Bendrovės teisės aktuose yra įtvirtinti aiškūs kriterijai, principai, kuriais vadovaujantis priimami sprendimai dėl projektų finansavimo, numatyti konkretūs administracinės procedūrų sprendimų priėmimo terminai, priimant sprendimus naudojamosi visais galimais viešais informacijos šaltiniais. Atkreiptas dėmesys ir į tai, kad INVEGOS valdyba 2023 m. gegužės 11 d. patvirtino Kredito rizikos vertinimo metodikos naują redakciją, o 2023 m. gegužės 23 d. INVEGOS generalinio direktoriaus įsakymu Nr. B-112 buvo patvirtinta Individualių tiesioginių finansinių priemonių paraiškų vertinimo instrukcija, kuri detalčiai reglamentavo procesus, susijusius su individualių tiesioginių finansinių priemonių paraiškų vertinimu, sprendimo priėmimu bei pareiškėjo informavimu. INVEGOS paraiškų (projektų) vertintojų kompetencijos nuolat ugdomos su funkcijų vykdymu susijusiuose mokymuose ir seminaruose.

Informacija apie KPT nustatymo atlikimo metu nustatytas žemo rizikingumo lygio korupcijos rizikas

- Atsparumo korupcijai aspektu vertinant INVEGOS veiklos sritį - kokybės kontrolės vykdymas (sprendimų dėl išmokėtų lėšų grąžinimo priėmimas), galima R3 – **nepagrįstų sprendimų dėl išmokėtų lėšų grąžinimo priėmimo rizika**. Rizikos poveikis (P) vidutinis, 3 balai, rizikos tikimybė (T) – reta, 1 balas. Nustatytas **žemas rizikingumo lygis** (balais). P=3; T=1. Rizikos lygis: R=3x1; R3=3.

Poveikis vertinamas 3 balais, nes analizuojamu laikotarpiu gauti pasikartojantys asmenų skundai susiję su INVEGOS darbuotojų veiksmais, kuriuose nenurodomas galimas jų korupcinis pobūdis. Pažymėtina, jog kai kurie pareiškėjai dėl jų atžvilgiu priimtų neigiamų sprendimų kreipėsi ne tik į INVEGA, bet ir į ne teismo tvarka administracinius ginčus nagrinėjančią kvaziteisminę instituciją (Lietuvos administracinių ginčų komisiją) ar teismų instancijas, todėl INVEGOJE buvo skirta daugiau nei įprastai laiko ir priemonių skundams nagrinėti, aiškinti įvykių aplinkybėms ir pan.

Taip pat patiriama papildomų finansinių išlaidų, susijusių su nustatytos rizikos poveikiu (tyrimą, aplinkybių vertinimą atliekančių INVEGOS darbuotojų ar pareigūnų (advokatų) užmokestis, kurios neviršija protingų išlaidų kiekio. Taip pat susipažinus su viešojoje erdvėje paskelbta informacija, susijusia su vertinama veiklos sritimi, atkreiptas dėmesys į pavienius teiginius (galimai INVEGOS klientų nuomones) dėl INVEGOS priimtų sprendimų, susijusių su išmokėtų lėšų grąžinimu. Pavyzdžiui, interneto svetainėje www.rekvizitai.lt paskelbtas atsiliepimas apie INVEGA, kai asmuo skundžiasi, jog Bendrovė iš pradžių „<...>duoda paramą, tada po metų pareiškia, kad reikia grąžinti su palūkanom, nes pasak jų neatitiko kriterijų <...>“. Tačiau nepaisant aukščiau nurodytų faktų, korupcijos rizikos tikimybė vertinama 1 balu, nes analizuojamu laikotarpiu nebuvo nustatyti pasitvirtinę atvejai, susiję su nustatyta rizika, t. y., visi be išimties INVEGOS gauti skundai dėl neišmokėtų lėšų grąžinimo teisminių institucijų ar pačios INVEGOS buvo pripažinti nepagrįstais ir atmesti.

- Atsparumo korupcijai aspektu vertinant INVEGOS veiklos sritį - personalo (žmogiškųjų išteklių) valdymas hipotetiškai galima R4 – **nepotizmo rizika organizuojant darbuotojų atrankos ir priėmimo į INVEGA procedūras**. Rizikos poveikis (P) labai mažas, 1 balas, Rizikos tikimybė (T) – reta, 1 balas. Nustatytas **žemas rizikingumo lygis** (balais). P=1; T=1. Rizikos lygis: R=1x1; R4=1.

Poveikis vertinamas 1 balu, nes 2021-2022 metais nebuvo gauta skundų dėl nepotizmo apraiškų INVEGOJE. Dėl KPT nustatymo atlikimo metu identifikuotos rizikos poveikio nebuvo padaryta įtaka INVEGOS veiklai, reputacijai ar įvaizdžiui rinkoje. Analizuojamu laikotarpiu INVEGA nepatyrė papildomų finansinių išlaidų, susijusių su KPT nustatymo atlikimo metu identifikuotos rizikos poveikiu. Tikimybė vertinama 1 balu, nes analizuojamu laikotarpiu nebuvo nustatyta pažeidimo atvejų, susijusių su šia rizika.

Pažymėtina, kad nepotizmo rizika indikuota susipažinus tik su INVEGOS darbuotojų 2021-2022 m. vykdytų apklausų dėl korupcijos apraiškų tikimybės INVEGOJE rezultatais. Palyginus INVEGOS darbuotojų 2021-2022 m. vykdytų apklausų dėl korupcijos apraiškų tikimybės INVEGOJE duomenis, atkreiptas dėmesys, kad 2022 m. 97,1 proc. respondentų apklausos anketose pažymėjo, kad jiems neteko girdėti apie nepotizmo ar kronizmo

atvejus INVEGOJE, tačiau 2,9 proc. (2 respondentams) apie nepotizmo ar kronizmo atvejus INVEGOJE girdėti teko. Tuo tarpu (2021 m. – visi respondentai), tokių atvejų negirdėjo. Vienas iš darbuotojų, kuris apklausos anketoje 2022 metais nurodė, kad jam teko girdėti apie nepotizmo ar kronizmo atvejus INVEGOJE, pažymėjo, kad INVEGOJE yra nemažai darbuotojų, dirbančių giminystės ryšiais, pažįstami ar draugai. Tačiau „<...> galbūt jie yra geri specialistai ir priimti ne dėl šių santykių (to vertinti respondentas negali) <...>“. Tuo tarpu kitas darbuotojas savo teiginio plačiau nepakomentavo.

Pažymėtina, kad nustatytos rizikos poveikį mažina aplinkybė, jog šiai rizikai suvaldyti INVEGOJE yra parengti vidaus teisės aktai¹¹, kuriuose išsamiai reglamentuojama nagrinėjama sritis, taip pat informacija apie visas be išimties INVEGOS organizuojamas atrankas yra skelbiama jos interneto svetainėje, socialinėse platformose bei teikiama informacija INVEGOS darbuotojams el. paštu, tad kiekvienam asmeniui yra užtikrinama teisė pretenduoti į laisvas darbo pozicijas. Analizuojamu laikotarpiu skundų dėl galimo nepotizmo valdant interesų konfliktus, negauta.

- Atsparumo korupcijai aspektu vertinant INVEGOS veiklos sritį – priemonių rengimas (kūrimas) hipotetiškai galima R5 - **priemonių pritaikymo konkrečioms pareiškėjams rizika**. Rizikos poveikis (P) labai mažas, 1 balas, rizikos tikimybė (T) – reta, 1 balas. **Nustatytas žemas rizikingumo lygis** (balais). P=1; T=1. Rizikos lygis: R=1x1; R5=1. Poveikis vertinamas 1 balu, nes 2021-2022 metais nebuvo gauta skundų dėl priemonių kūrimo. Dėl KPT nustatymo atlikimo metu identifikuotos rizikos poveikio nebuvo padaryta įtaka INVEGOS veiklai, reputacijai ar įvaizdžiui rinkoje. Taip pat INVEGA nepatyrė papildomų finansinių išlaidų, susijusių su rizikos poveikiu. Tikimybė vertinama 1 balu, nes analizuojamu laikotarpiu nebuvo nustatyti pažeidimo atvejai, susiję su šia rizika. Tačiau KPT nustatymo atlikimo metu atkreiptas dėmesys į INVEGOS vidaus audito tarnybos 2022-07-21 atliktą vidaus audito ataskaitą „Priemonių rengimo (keitimo) proceso vidaus kontrolės vertinimas“, kurioje teigiama, kad esamas audituotos srities reglamentavimas iš esmės apsiriboja INVEGOS priemonių rengimo (keitimo) politikoje nustatytais bendraisiais priemonių rengimo principais, tačiau trūksta aiškesnio priemonės rengimo (keitimo) proceso eigos ir vidaus kontrolės įgyvendinimo reglamentavimo. Be kita ko vidaus audito atlikimo metu vidaus auditoriams peržiūrėjus atrinktas INVEGOS priemones nustatyta, kad jų rengimo eiga neformalizuota, darbo grupės posėdžiai neprotokoluoti, trūksta pakankamų, tinkamų ir nuoseklių įrodymų atsekti ir vertinti INVEGOS kompetencijos ribose priemonės rengimo eigą ir vidaus kontrolės procedūras. Taip pat atskirais atvejais audituotoje srityje pastebėti nukrypimai nuo INVEGOS vidaus teisės aktuose nustatyto reglamentavimo ir tai didina korupcijos pasireiškimo tikimybę vertintoje srityje. Atkreiptas dėmesys, kad INVEGOS vidaus audito ataskaitoje pateiktos rekomendacijos neįgyvendintos, todėl nustatyta rizika išlieka aktuali.

Pasiūlymai dėl nustatytų rizikų mažinimo priemonių taikymo

Rizikos pavadinimas	Priemonės
R1 rizika	<ol style="list-style-type: none"> INVEGOS viešųjų pirkimų procesą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyti prievolę INVEGOS viešųjų pirkimų specialistams privalomai tikrinti suplanuotų prekių, paslaugų ir darbų poreikio pagrįstumą tiek planuojant pirkimus, tiek koreguojant patvirtintus planus; INVEGOS viešųjų pirkimų procesą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyti subtiekių ir subrangovų pasitelkimo sąlygas; Kiek tai įmanoma pagal INVEGOS veiklos specifiką ir žmogiškuosius išteklius, užtikrinti, kad Bendrovėje sudaromų viešųjų pirkimų komisijų nariais nebūtų skiriami pirkimų iniciatoriai. Alternatyva – sudaryti galimybes pirkimų iniciatoriams pateikti atskirą (ekspertinę) nuomonę dėl tiekėjų pateiktų pasiūlymų, jiems nesudarant galimybės dalyvauti sprendimų priėmimo procese;

¹¹ Darbuotojų atrankos tvarkos aprašas, patvirtintas 2020-04-20 INVEGOS generalinio direktoriaus įsakymu Nr. B-51.

	4. užbaigus INVEGOS konsolidacijos procesą papildyti INVEGOS grupės įmonių elgesio kodeksą situacijomis, aprašant pavyzdinius galimos korupcijos pavyzdžius viešųjų pirkimų srityje bei darbuotojų veiksmus su jais susidūrus.
R2 rizika	1. Užbaigus INVEGOS konsolidacijos procesą papildyti INVEGOS grupės įmonių elgesio kodeksą situacijomis, aprašant pavyzdinius galimos korupcijos pavyzdžius paraiškų vertinimo srityje bei darbuotojų veiksmus su jais susidūrus. 2. taikyti darbuotojų sąmoningumo didinimo priemones – organizuoti antikorupcinius mokymus, parengti atmintines pareiškėjams; 3. siekiant išvengti tiesioginės korupcijos pasireiškimo tikimybės INVEGOS gautų paraiškų vertinimo veiklos srityje, siūloma taikyti papildomas skaidrumą užtikrinančias priemones (vaizdo, garso fiksavimas ar pan.) kontaktų su pareiškėjais metu.
R3, R4, R5 rizikos	Žemo rizikingumo lygio rizikoms mažinti atskirų priemonių taikyti netikslinga.

TVIRTINU:

Generalinis direktorius

Kęstutis Motiejūnas

Rengėja:
Atitikties specialistė

Aistė Aleknienė